

Adalék N. Fekete Gábor életrajzához.

Egyesek előtt ismeretes, hogy annakidején a mi boldog emlékezetű főgondnokunknak: nagyfalusi *Fekete Gábor* kolozsvári kir. ítélőtáblai elnöknek elhalálózása alkalmából *vázlatos* életrajzát összeállítottam volt, amely különböző okok miatt nem kerülhetett publikálásra; később pedig — igen jellegzetes körülmények között — kéziratom is elkallódott. Közhivatali pályán működő egyének részletes és irodalmi szempontból is értékes, rendszeres életrajzát megírni nagy feladat, mert a megszabott sinpáron: a hivatali fokozatokon való előhaladás külső tényén kívül a nagyközönség érdeklődésére számot tartó benső fejlődést nem ismerjük és a legkiválóbb munkásság is a hivatalos iratok szoros tömkelegébe szétszóródik. Emberileg teljesen lehetetlen a kiválóságot igazoló mozzanatokat adatszerűleg, iratszerűleg összeállítani s ezért az élet és jellemrajz folyamatos adatait halvány külső jelenségek-ből kell mozaikszerűen összeszedgetni.

Ez a nézőpont érvényesül a birói pályán kimagasló egyéniségekre nézve is, hacsak egyesek oly irodalmi munkásságot nem fejtettek ki, amely tevékenység az egyéni fejlődés, hirdetett elvek és kitermelt gondolatok tárházaként nem értékesíthető. Nagyfalusi Fekete Gábor élet- és jellemrajzírója is hasonló helyzet előtt áll. Hosszas és fáradságos uton előbb élete folyásának hiteles adatait kell hogy összeszedje s a lehetőségig hozzá kell jutnia azokhoz a családi, társadalmi és egyházi életet előnkbe táró jelenségekhez, amelyek az általános szólamokon túl bensőséges tartalmat adnak az irodalmilag is szabatos, rendszeres életrajznak. Én a mi egyházi embereink hiányzó életrajzát sokszor és sokféle formában tettem szóvá, de vizout azt is kiemeltem, hogy ily életrajzok megírására hivatott embereink úgy el vannak más sürgősebb és aktuális kérdések kidolgozásával foglalva, hogy a megkívántató idővel nem rendelkeznek. Ha és amennyiben ily életrajz alapos

és gondos megírására volna is néminemű készségem, birói elfoglaltságom mellett én se érek rá a kivánságom és elgondolásom szerinti élet- és jellemrajz megírására, de nem tartom megengedhetőnek, hogy az utóbbi évtized oly kiváló egyéniségünknek, mint nagyfalusi *Fekete Gáboré* és kövendi *Gál Jenőé* az unitárius közönség előtt az ismeretlenség szürke kódébe vesszen el. Kövendi Gál Jenő életrajzát is vázlatosan megírtam volt s az a kézirat is elkallódott. Et libelli habent sua fata.

Érzésem szerint nem csak én vagyok hivatva az említett kiváló jogászok emlékét kegyeletesen ápolni és példaadó egyéniségüket unitárius közönségünk előtt minél plaszikusabban megjelenteni, azonban a mások magatartását nem használom fel mentesítő körülménynek és újból megpróbálom ezuttal a nagyfalusi Fekete Gábor emléke iránt tartozó tiszteletemet az életrajzi adatok gyűjtögetése által kifejezésre juttatni s ha alkalmam lesz, az unitárius egyház háláját egy életrajz megírásával leróni.

Megkezdett újabb adaggyűjtésem rendén sikerült két hivatalos okmány hiteles másolatát megszereznem. Fekete Gábor életének két kimagasló mozzanatát tárják eléink az okmányok: táblai elnökké történt kinevezését és belső titkos tanácsosságának előkészítését.

Az okmányok tartalmára ezuttal semmiféle észrevételt nem teszek, azokat jegyzeteléssel nem kísérem, eléggé beszédek azok önmagukban.

A titkos tanácsosság tekintetében azonban annyit megjegyzek, hogy az uralkodói jogokat oly királyi módon gyakorolt Ferencz József idejében mindenik szakminiszter elsősorban a miniszterelnöknek tett jelentést, ha valamelyik kiváló szakemberét kitüntettetni akarta. A miniszterelnökök ezután őfelségének kieszközölte az *előzetes* hozzájárulást és ha ez sikerült, akkor történt meg a szabályszerű fölterjesztés. A titkos tanácsosi méltóság adományozása iránt a kezdeményezés 1911. évi augusztus 26-án történt és az Őfelségének 1912. évi június hó 28-án kelt legfelsőbb elhatározásával következett be.

Az okmányok közlésével kapcsolatban fölkérem az unitárius hittestvéreket, hogy a nagyfalusi Fekete Gábor életrajzának megírásánál felhasználható bármily jelentéktelennek látszó adatot kezemhez juttatni sziveskedjenek. Most pedig a mi szerény unitá-

rius nagy emberünk emberi értékét hirdessék az alábbi száraz, hivatalos adatok.

I. M. Kir. Igazságügyminiszter. 310) — I. M. E. Legkegyelmesebb Uram. Fekete Gábor 48 éves, unitárius vallású, okleveles ügyvéd, államszolgálatát 1872. évi január hó 12-én kezdte meg, mint alügyész a nagyszzebeni ügyészségnél; 1873. november havában a marosvásárhelyi ítélőtáblához elnöki titkárrá; ugyanehhez az ítélőtáblához 1877. évi április havában pótbíróvá, 1882. évi március 17-én rendes bírónak és 1890. évi május hó 23-án tanácselnökké neveztetett ki, utóbbi állásában az ítélőtáblának 1881. évi május 5-én bekövetkezett szétesztása alkalmával is meghagyatott, úgyhogy jelenleg is ezen minőségben van alkalmazva.

Alapos készültségű, gyors felfogású és tevékeny bírónak, a vezetésére bizott tanácsítélkezést a jogszolgáltatás mai követelményeinek megfelelő színvonalra emelte, a marosvásárhelyi ítélőtáblai elnök akadályozása és távolléte esetén ismételten teljes megelégedésre önállóan vezette és az elnököt igazgatási és felügyeleti hatáskörében is sikeresen helyettesítette.

Midőn ezek után hódolatteljesen még megjegyzem, hogy a javaslatba hozott egyének társadalmi és politikai magatartása kifogástalan, azzal a legalázatosabb kérelemmel vagyok bátor császári és apostoli Királyi Felsőged elé járulni, hogy Berczelly Jenő kolozsvári ítélőtáblai elnöknek hasonminőségben a kassai ítélőtáblához saját kérelmére leendő áthelyezését *megengedni* és Fekete Gábor marosvásárhelyi ítélőtáblai tanácselnököt a kolozsvári ítélőtáblához elnökké kinevezni méltóztassék.

A legfőbb elhatározásnak ebben az értelemben szerkesztett tervezetét a legmélyebb hódolattal */.* alatt mellékelem.

Budapest, 1894. július 22-én *Szilágyi Dezső.*

„Magyar igazságügyi miniszterium előterjesztése folytán Fekete Gábor marosvásárhelyi ítélőtáblai tanácselnököt a kolozsvári ítélőtábla elnökévé kinevezem. Kelt Ischlben, 1894. évi július hó 29-én. Ferencz József sk.“

„Vettem 1894. évi augusztus 1. Szilágyi.“

II. Igazságügyminiszterium Elnöksége. Sz. 8624—1911. A m. kir. Miniszterelnök Urnak

Fekete Gábot, a kolozsvári királyi ítélőtábla elnökét a belső titkos tanácsosi méltóságnak díjmentes adományozásával leendő legfelsőbb kitüntetésre óhajtanám javaslatba hozni.

Nevezettnek személyi adatait és eddigi szolgálatait a következőkben van szerencsém ismertetni:

Fekete Gábor 66 éves, unitárius vallású, okleveles ügyvéd, megelőző ügyvédi gyakorlat után államszolgálatát 1872. évi január hó 12-én kezdte meg, mint belügyész a nagyszzebeni kir. ügyészségnél; 1873. évi november hó 18-án a marosvásárhelyi kir. ítélőtáblához elnökké kinevezte.

lő táblához elnöki titkárrá, ugyanehhez az ítélőtáblához 1877. évi április hóban pótbíróvá, 1882. évi március hó 17-én rendes bírónak, 1890. évi május hó 23-án pedig tanácselnökké neveztetett ki, 1894. évi július hó 29-ke óta a kolozsvári kir. ítélőtábla elnöke.

Negyven évet meghaladó közszolgálatában mint bíró és mint hivatalvezető egyaránt kiváló sikerrel működött; széleskörű tudása, bő bírói tapasztalata és fáradhatatlan munkabíráásával épp úgy, mint kipróbált, tiszta jellemével általános elismerést és köz-tiszteletet vívott ki magának.

A kir. ítélőtábla elnöki állásában immár 17 évet meghaladó idő óta az ítélkezés vezetése és irányítása, valamint az első folyamodású bíróságok felett gyakorolt éber felügyelet által az igazságszolgáltatás terén igen jelentékeny érdemeket szerzett, miért is legfelsőbb kitüntetéssel nemcsak indokolt, hanem általános megelégedést is keltene.

Ezeknek előrebocsátása után van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen arra kérni, hogy a belső titkos tanácsosi méltóságnak a nevezett ítélőtáblai elnök részére leendő adományozásához Ő császári és apostoli Királyi Felségének előzetes legkegyelmesebb hozzájárulását kieszközölni és Ő Felségének ebben az ügyben hozandó legfelsőbb elhatározásáról engem annak idején értesíteni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1911. augusztus 26-án. Dr. Székely Ferenc sk.“*)

Közli: *Dr. Tóth György.*

*) Megemlítjük, hogy Fekete Gábor rendkívüli pályafutását 1917. évi június hó 18-án bekövetkezett halála zárta be még mindig tényleges táblai elnökségében. Hosszas táblai elnöksége idején, nehogy még a gyanu árnyékát is magára vegye, elnöki titkárnak unitáriust csak egyet alkalmazott, jóllehet lettek volna erre alkalmas embereink. Szerény, de páratlanul igazságos, jellemes, erős egyéniség volt.

I R O D A L O M.

Egy unitárius hitvilága. Irta Hall Alfréd, az Unitárius és Szabad Keresztény Egyházak Általános Egyesületének elnöke. Angolból fordította Dr. Kiss Elek unitárius teol. akad. tanár. 84 oldal. Az „Unitárius Evangélium” könyvsorozatának I. száma. Ára 30 L. Kapható a fordítónál Kolozsvárt. Grafik Record 1933.

Unitárius egyházunkban sokszor hangzik panasz amiatt, hogy akik az egyház jóvoltából idegen nyelv megtanulásához hozzájutottak, ezt az előnyt nem használják az unitárius gondolkozás irodalmi uton való ismertebbé és népszerűbbé tételére. Különösen Angliában és Amerikában az egyház révén tanult ifjú papjaink azok, akik mintha szándékosan összebeszéltek volna, úgy szólva semmi jelét nem adják annak, hogy olyan kulturnyelvnek a birtokában vannak, melyen a legtöbb unitárius szellemű könyv vagy tanulmány jelenik meg. Nem igyekeznek a remélhetőleg magasabb képzést és szélesebb látókört, melyet nemcsak az egyén, hanem a köz javára is szereztek, azoknak is javára fordítani, akiknek Erdély határán túl alig volt módjukban megfordulni, nyelveket tanulni, kultúrát megismerni. Az unitárius gondolkozás fejlődéséről s általában az unitárius szellem haladásáról, újabb nyilvánulásairól kisebb-nagyobb tanulmánynak a közreadása vagy csak egy-egy újabb könyvnek az ismertetése már arról tenne bizonyosságot, hogy a kivételes szerencsében részesült akadémita ezen az uton szerzett több tudását nem kizárólag a magáénak tekinti, hanem erkölcsi kötelességének érzi azt a köz javára is értékesíteni.

Amilyen lehangoló nagyobb számban levő ifju akadémitáinknak önmagukban való szellemi elzárkózása, éppen olyan örömmel és elismeréssel kell üdvözlönnünk Dr. Kiss Elek teol. akad. tanárnak buzgóságát, egyházával és az unitárius gondolkozással szem-